

meghaltunk annak a számára, ami fogva tartott minket, megszabadultunk a törvénytől, úgyhogy az új életben a Lélek szerint szolgálunk, nem pedig az Írás betűje szerint, mint a régiben. Mit mondjunk tehát? A törvény bűn? Szó sincs róla! Viszont a bűnt nem ismerném, ha nem ismertem volna meg a törvény által, és a kívánságot sem ismerném, ha a törvény nem mondaná: „Ne kívánd!” De a bűn a parancsolattól ösztönzést kapott, és felszított bennem mindenféle kívánságot. Mert a törvény nélkül halott a bűn. Én pedig a törvény nélkül éltem valamikor. Amikor azonban jött a parancsolat, életre kelt a bűn, én pedig meghaltam, és kitűnt, hogy éppen az életre adott parancsolat lett halálommá. Mert a bűn, miután ösztönzést kapott a parancsolattól, megcsalt engem, és megölt általa. A törvény tehát szent, a parancsolat is szent, igaz és jó. Akkor a jó lett halálommá? Szó sincs róla! Ellenben a bűn, hogy meglássék bűn mivolta, a jó által hoz rám halált, így a bűn fokozott mértékben lesz bűnné a parancsolat által.” Ámen.

Nagy szeretettel köszöntöm a kedves testvéreket.

Szerdáról szerdára Isten nekünk írt szerelmes levelét, a Római levelet tanulmányozzuk. A múlt alkalommal hallottuk, hogy a Római levél 3. fejezetétől az 5. fejezetéig a megigazulásról tanított bennünket Isten, a 6. fejezettől a 8. fejezetig terjedő igeszakaszban pedig a megszentelődésről tanít. Hallottuk, hogy mind a megigazulás, mind a megszentelődés Istennek a munkája. A megigazulás egyszer s mindenkorra megtörtént ott a golgotai kereszten, a megszentelődés azonban egy folyamat, aminek különböző állomásai vannak. Hallottuk a múlt alkalommal a csodálatos énekből, hogy mik a megszentelődésnek ezek az állomásai.

„Óh, hogy volt idő, mikor még éltem csak magamnak én. Hallám, amint hívsz szelíden, ámde így szól büszke szívem: Semmit Te, mindent csak én! Ám megleltél és megpihentem vérben ázott fád tövén. Láttam nagyszerű szerelmed, s büszke szívem lassan enged: Van, mit Te; de van, mit én! Ámde Szentlelked varázsát mind forróbban érzem. Én kisebb levék, Te nőttél; és szívemben forró vágy kél: Többet Te, kevesebbet én! Óh, de a hegyek magasak; tenger zúgó árja mély. Ámde még nagyobb szerelmed, üle teljes győzelmet: Mindent csak Te, semmit én!”

Ide szeretnénk eljutni az útnak a végén. Láttuk, hallottuk, hogy mind a megigazulás, mind a megszentelődés a golgotai kereszttől indul. A Golgotán sors- és életközösséget vállaltunk Jézussal. Vele együtt meghaltunk a bűnnek és élünk az Istennek. A mai napon az apostol ezt a gondolatsort folytatja tovább, és a megszentelődésnek a folyamatába bekapcsolja a törvényt. Megmutatja annak a feladatát, szerepét a keresztyén embernek az életében, de ott a 7. fejezetnek az elején egy nagyon furcsa képet használ: a házasságnak a képét. És ezért bátorkodtam ennek a mai szolgálatnak ezt a címet adni: hogy a második házasság áldásai, azaz a törvénnyel való viharos kapcsolatunk. A törvénnyel való kapcsolatunkra az apostol a házasság képét használja. Azt mondja, hogy a törvénnyel való első házasságunk, a törvénnyel kötött első házasságunk nem sikerült. Meghaltunk a törvénynek. De ebben a kudarcban ott van az újrakezdésnek a lehetősége, amiről a 7. fejezet, de majd még inkább a 8. fejezet fog tanítani. Amikor a 7. fejezetben a törvénnyel való kapcsolatunkat tanulmányozzuk, ezt úgy tesszük, ahogyan az apostol, aki újra és újra hangsúlyozza, hogy a keresztyén életben minden kegyelemből történik. Minden. Barth a 7. fejezetet a szabadság címszó alatt foglalja össze. Az első 6 verset úgy fogalmazza, hogy az a vallásnak a hatáiról szól, a 7-től a 13. versig terjedő szakasz pedig a vallásnak a fogalmát tárgyalja. A nagy evangélikál teológus John Stott a 7. fejezetnek azt a címet adja, hogy Isten törvénye és a keresztyén tanítványság. Az első 6 vers a törvénytől való szabadságot tárgyalja, a házasságnak a metaforája alapján, és a 7-től a 13. verssel terjedő rész pedig megvédi a törvényt.

Kedves testvéreim, amikor ezt a fejezetet tanulmányozzuk, akkor is újra és újra el kell mondanunk, hogy Istennek az a szándéka, hogy vele kapcsolatban, személyes, szeretetteljes kapcsolatban legyünk. Isten arra teremtett bennünket, hogy vele közösségben éljünk, és minden

jó, ami bennünk van, amit rajtunk keresztül elvégez, az az Ő kegyelméből származik. És minden, ami rossz, az a bennünk lévő bűnből. „Avagy nem tudjátok-e, atyámfiai, mert törvényismerőkhöz szólok, hogy a törvény uralkodik az emberen, amíg él.” Nem tudjátok? Ezt Pál apostol a 6. fejezetben is három alkalommal előhozta. „Nem tudjátok, hogy akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg. Tudván, hogy a mi óemberünk velem együtt megfeszített, hogy megerőtlenedjen a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek.” És harmadszorban a 6. fejezetben azt mondja: „Tudván, hogy Krisztus, aki feltámadt a halálból, többé meg nem hal, a halál többé rajta nem uralkodik.” És itt megint azt mondja az apostol, hogy „nem tudjátok?”.

Itt a ginoszkó görög ige található, és nem az 5. fejezetben található oida kifejezés, azaz ezzel azt mondja az apostol, hogy van, amit tudnunk kell, meg kell ismernünk, el kell sajátítanunk, és a Római levélnek az első 11 fejezete ezt az elméleti alapvetést adja elénk, definiál, meghatároz fogalmakat, ezeket bővíti, magyarázza, képeket hoz, és majd a 2. fejezetben rátér a gyakorlati alkalmazásra. Törvényismerőkhöz szólok, mondja az apostol. Olyan embereknek írja ezt a levelet, akik egyrészt zsidók, tehát ismerik a Mózes törvényét, másrészt pogányok, akik kiválóan ismerik a római jogot, harmadrészt keresztyének, akik ismerik Mózes törvényét, ismerik a világi törvényeket is, de megismerték a Krisztusnak a törvényét is. És azt mondja itt az apostol, hogy a törvény, ahogyan a bűn is, uralkodik az emberen, amíg nem történik meg az uralomváltás. Mert azt mondja az apostol, hogy a keresztyén ember életében csak egyetlenegy küriosz, úr lehet, és ez az úr: Krisztus, az Úr Krisztus! Nem a császár, nem a törvény, nem a bűn, semmi egyéb, csak Krisztus. Ő neki kell uralkodnia az ember életében. De hogyan történik ez az uralomváltás?

Mert a férjes asszony, amíg él a férj, ehhez van kötve törvény szerint. De ha meghal a férj, felszabadul az asszony a férj törvénye alól.

Kedves testvéreim, a Biblia itt nem házassági tanácsokat ad. Nem a fekete özvegy példáját akarja elénk adni, aki felfalja a hímet, hanem komoly teológiai igazságot akar megvilágítani ezáltal a házassági kép által. Mert a Szentírás három esetről beszél, amikor a házasság megszűnik: az egyik a testi halál, a második az erkölcsi halál (ha valaki elbocsátja feleségét paráznság okán kívül, az paráználkodik. Tehát, ha egy ilyen erkölcsi bukás történik, akkor megengedett a válás), és ott van a lelki halál, ahogy Pál apostol az 1Korinthus 7-ben fogalmaz, hogy ha a hitetlen el akar válni, ám válják el, de a hitetlen ember meg van szentelve az ő hívő hitves társában. Pál apostol tehát, amikor a házasság képét használja, akkor ezt tudják egyrészt a hallgatók, másrészt tisztában vannak a római jog házasság intézményével is. Mert a római jogban a házasság intézménye szorosán összefonódott a férji hatalommal.

A római jog ezért különbséget tesz az ún. manuszos és manusz nélküli házasság között. A manuszos házasságban a feleség a férje hatalma alá került. A nő az apai hatalom alól a férj hatalma alá került, és a házasságban az önjogú nőt megfosztja ez a fajta házasság az önjogúságától. A manusz nélküli házassághoz nem kapcsolódott a férji hatalom. Azonban a halál mindkettőt megszüntette. Láttuk, hogy mit mond a Szentírás, mint mond a római jog, és neves teológusunk, Kálvin, aki egyszerre volt jogász, egyszerre volt teológus, csodásan összeköti a kettőt, amikor így ír: A törvény szó jelenti a kölcsönös házastársi jogot, a férj hatalmát, amelynek az asszony alá van vetve, meg Mózes tanítását. Nem szabad a törvénynek semmiféle eltörléséről sem álmodoznunk, mert az Isten akaratának örökre érvényben kell lennie. Nem a törvény tanította igazság alól, hanem a merev számonkérés, és az ebből fakadó kárhóztatás alól való feloldozásról van szó. Tehát a helyes élet szabálya, amelyet a törvény ír elénk, nincs eltörölve, hanem csak az a minősége szűnt meg, amely szemben áll a Krisztus által szerzett szabadsággal. Midőn a legteljesebb tökéletességet kívánja meg. S mivel ezt teljesíteni nem tudjuk, az örök halálra méltó vétkesség vádja alatt tart bennünket fogva.

„Azért atyámfiái, ti is meghaltatok a törvénynek a Krisztus teste által, hogy legyetek máséi, azéi, aki a halálból feltámasztatott, hogy gyümölcsöt teremjünk az Istennek.” Pál apostol hasonlatát folytatva, a törvény a férj, mi vagyunk a feleség, a törvénnyel való első házasságunk nem sikerült. Ez azonban nem azt jelenti, hogy rossz a házasság, hogy rossz a törvény, hanem azt jelenti, hogy mi elrontottunk valamit. És itt azt mondja az apostol, hogy azért atyámfiái, ti is meghaltatok a törvénynek. Mit jelent ez, hogy meghaltunk a törvénynek. Hát először is nézzük meg, hogy mit *nem* jelent ez a kifejezés. Először is Isten nem törölte el a törvényt. A törvénynek a reformátorok szerint hármas haszna van. Az úzus politikusz, vagy az a törvénynek a civil haszna az, hogy Isten a törvény által rendet tart ebben a világban, ha nem lenne törvény, akkor mindenki azt csinálna, amit akar. Rendet tart a törvény. Van a törvénynek teológiai, pedagógiai haszna, jó pedagógusként, nevelőként Krisztushoz vezet bennünket. És van a törvénynek egy harmadik haszna, amiről Kálvin különösen is ír, az, amikor a Szentlélek által Isten a szívünkbe írja a törvényt, és a Szentlélek belső bizonyágtétele által csodálatosan vezet, inspirál bennünket, de erre még majd visszatérünk.

A törvénynek a célja nem az üdvösség, hanem a törvény útjelző tábla, kerítés. A kerítésnek lehetünk ezen az oldalán, és lehetünk a másik oldalán. A kerítést nem bontjuk le, a kerítés áll, mert védi a tulajdonunkat a behatolóktól. A behatolókat pedig távol tartja, útjelző tábla, kerítés, Isten akaratát közvetíti felénk, az isteni minőséget mutatja meg, amit mi önerőnkől soha nem tudunk elérni. A törvény ezért vádol, kárhoztat bennünket, mert nem tudjuk azt a szintet megütni. S ezért mondja azt Kálvin, hogy a törvény az egyszerre tükör, ösztöke és fék. Itt tehát a törvény olyan, mint egy tükör, amiben meglátjuk álnokságunkat és elveszett voltunkat. Ha elhagy bennünket a kegyelem lelke, a törvény csak azért van, hogy vádoljon és megöljön. A törvény azt parancsolja, hogy midőn a parancsolatok megtartására igyekeztünk, és erőtlenségünk folytán a törvény alatt elfáradtunk, könyörödjünk a kegyelem segítségéért. A törvény továbbá fék is, amely szankciók által, tehát félelem által fenyegeti a gonosztevéket, és Kálvin itt a külső rend fenntartására utal. Ebben látja a törvényhozóknak a legfőbb szerepét, hiszen a törvény segít megelőzni a káoszt. De a törvény végső célja, hogy Krisztushoz vezessen bennünket. Mit jelent testvérek tehát meghalni a törvénynek? Azt mondja itt az apostol, hogy Krisztussal egyggyé váltunk, Ő a férjünk, miután meghaltunk a bűnnek, meghaltunk a törvénynek, Ő a férjünk, Ő a feleségünk, azaz a legszorosabb kapcsolatunk vele van: az Úr Krisztussal. Azzal a Krisztussal, aki tökéletesen betöltötte a törvényt. Eleget tett a törvénynek, aminek földi ember nem tud soha eleget tenni. Jézus betöltötte a törvényt és megszabadított bennünket a törvénynek az átkától, azaz a kárhoztatástól, a büntetéstől, az állandó büntudattól, a bűn zsoldjától, a haláltól, a kárhoztattól.

Mert a bűn alkalmat vévén, ama parancsolat által megcsalt engem, és megölt általa. Azaz a bennünk levő bűn mindent elront, visszaélünk az Istennek a törvényével, de visszaélünk a kegyelemmel is. Minden elromlik a kezünkön, de ezért nem a törvény a hibás, nem Isten a hibás, nem a házasság intézménye a hibás. A törvény diagnosztizál, tükröt tart elénk. Ilyenek vagyunk, és ha ilyenek maradunk, ennek ez és ez lesz a következménye. Tehát a jó nekem halálommá lett? Távol legyen. Sőt inkább a bűn az, hogy megtegyék a bűn, mely a jó által nekem halált szerez, hogy felette igen bűnös legyen a bűn a parancsolat által. Arról van szó, hogy a törvénynek le kell leplezni a bűn borzasztóságát, mert ha a bűn nem törne elő valami óriási vagy szörnyű nagy kirobbanással, akkor nem ismernénk bűnnek. A kirobbanás itt annál hevesebben előtör, mert hiszen az életet változtatja halállá, tehát ilyenkor lehetetlenné válik a mentegetőzés - fogalmaz Kálvin. Azaz visszaélünk a törvénnyel, mert vagy törvényeskedünk, és a törvényt emeljük Krisztusnak a helyébe, vagy „elszellemesítjük” a törvényt, azaz azt mondjuk, hogy már nincs szükségünk törvényre, mert bennünket az Isten Lelke vezet.

Kedves testvéreim, de nemcsak a törvénnyel élünk vissza, hanem a kegyelemmel is, hiszen a drága kegyelmet olcsó, potya kegyelemmé tettük, ahogyan Bonhoeffer fogalmazza ezt meg. De

Istennek a terveit ez nem hiúsította meg. A törvénnyel kötött első házasságunk kudarcából Isten valami nagyszerűt hoz ki, ahogyan tette ezt Ábrahám a Hágár és a Sárával való kapcsolata által, amiről Pál apostol a Galata levélben beszél, és ott Hágárt és Sárát a két szövetségnek a jelképeinek tekinti. Ábrahám botlott, nem tudta kivárni az ígéret gyermekét, de Isten jóra fordította. Ez a két kapcsolat, ez a két szövetséget jelképezi a Galata levélben. A törvény marad törvény, a kegyelem marad kegyelem, és Isten az Ő benne élő tanítványaiban helyre teszi a törvénnyel való kapcsolatunkat. Ez pedig az, hogy nem eltörli a törvényt, hanem eltörölte a törvénynek az átkát, a vádló funkcióját, és a keresztyén újjászületett ember életében kezd munkálkodni a törvénynek a harmadik haszna, amiről Kálvin így ír: mert bár az Isten törvényét szíveinkbe az Isten ujja írta és véste be, azaz a Szentlélek kormányzása következtében olyan érzület és vágyódás uralkodik rajtunk, hogy Istennek engedelmességre kívánnánk, mégis a törvény által kétszeres előrehaladást tesznek. Mert a törvény rájuk nézve a legjobb eszköz, ezáltal tanulják meg napról napra, jobban és biztosabban, hogy mi Istennek az az akarata, amelyre vágyódnak. És ezáltal erősíttetnek meg abban, hogy a törvény parancsolatai felett való gyakori elmélkedés következtében felbuzdul az engedelmségre, abban megerősödik és az eltántorodás veszélyétől visszatartatik, azaz az újjászületett hívő ember életében az történik, amiről az 1. Zsoltár ír: *„Boldog ember az, aki nem jár a gonoszok tanácsán, a bűnösök útján meg nem áll, és a csúfolók székébe nem ül, hanem az Úr törvényében gyönyörködik, és az ő törvényéről gondolkodik éjjel és nappal.”*

Egy személyes példával szeretném zárni ezt a mai szolgálatot, ami talán jól szemlélteti a törvénynek és az evangéliumnak a viszonyát. Egy testvértől nemrég adományt kaptam, nagyon hálás voltam érte, nem tudtam mire vélni, de köszönettel elfogadtam. Később kapok egy levelet, amiben arról értesítenek, hogy átléptem a megengedett sebességhatárt, ezért megbüntettek egy bizonyos összegre. Ez nagyon elszomorított, hogy áthágtam a szabályokat, és bizony ennek a következményét viselnem kell. Olvasom a határozatot és nézem, hogy a határozat végén annak a testvérnak az aláírása van, akitől előzőleg az adományt kaptam, amiből ki tudtam fizetni a büntetésemet. Számomra ez az egyszerű példa megvilágította a törvénynek és a kegyelemnek a kapcsolatát. Mind a törvény, mind az evangélium Istentől jön, az Ő aláírása volt ezen a határozaton is. A törvény engem is kötelez, áthágtam, ennek következménye lett, de Isten jóval a baj előtt küldi a mentőkötelet, az Ő drága evangéliumát, hogy aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, nem megy kárhozatra, aki nem enged a Fiúnak, nem hisz a Fiúban, az már elkárhozott. Előre küldi Isten az evangéliumot, a mentőkötelet, és én, amikor ezt elolvastam és mikor kezdett a szívem szomorodni, akkor rögtön eszembe jutott, hát a megoldás kész, hát én azt elfogadtam, megragadtam, és ki tudok jönni ebből a helyzetből. Elfogadtam Istennek a segítségét, megköszöntem Istennek és Szedlacsek Ádám rendőr alezredes úrnak a segítségét.

Kedves Testvéreim, csodásan fogalmazza meg az énekíró:

„Törvényednek eleget bűnös ember nem tehet;
buzgóságom égne bár, s folya könnyem, mint az ár:
elégtételt az nem ad, csak te válthatsz meg magad.
Jövök, semmit nem hozva, keresztedbe fogódzva,
meztelen, hogy felruházz, árván, bízva, hogy megszánsz;
nem hagy a bűn pihenést: mosd le, ó, mert megemészt!”

Most pedig a kérdések, amiről a második részben beszélgethetünk:

1. Milyen kapcsolat van a házasság és a törvénnyel való kapcsolatunk között?
2. Mit jelent meghalni a törvénynek?
3. Mi a törvény szerepe az életünkben?
4. Hogyan tudunk jól élni az Isten törvényével?

Drága Urunk!

Köszönjük neked a Te törvényedet, amit mi Krisztuson keresztül nézünk, Krisztus nélkül vádol, kárhoztat, elpusztít, de Krisztusban a szűk és keskeny úton tart bennünket, ösztönöz, fegyelmez és tükröt tart elénk. Taníts Urunk a Te utadon járni, a Te törvényedben gyönyörködni és azon elmélkedni, hogy a mi életünk is folyóvíz mellé ültetett élet legyen. Annak nevében kérünk, aki így tanított imádkozni:

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltesd meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. És ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.

Ámen.

„Az Úrnak törvénye tökéletes, megeleveníti a lelket; az Úrnak bizonyágtétele biztos, bölcsé teszi az együgyűt. Az Úrnak rendelései helyesek, megvidámítják a szívet; az Úr parancsolata világos, megvilágosítja a szemeket.”